

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ефективне використання оборотних коштів, в першу чергу, передбачає визначення оптимальної величини, розробку варіантів фінансування та забезпечення ефективності їх використання. Оптимальна величина оборотних коштів повинна з одного боку, забезпечувати безперебійне ефективне функціонування підприємства, з іншого – мінімізувати наявність недіючих поточних активів.

При деякому оптимальному рівні оборотних коштів прибуток стає максимальним. Подальше зростання оборотних активів приводить до того, що підприємство матиме в своєму розпорядженні вільні активи, утримання яких призводить до витрат і зниження прибутку. Першочерговими проблемами нині є: управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, визначення джерел фінансування.

На рисунку 1 наведено основні напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів.

Рис. 1. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства

Основні шляхи скорочення виробничих запасів зводяться до їх раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; вдосконаленню нормування; поліпшенню організації постачання, зокрема шляхом встановлення чітких договірних умов постачань і забезпечення їх виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту. Важлива роль належить поліпшенню організації складського господарства.

Накопичення великих запасів свідчить про спад ділової активності підприємства. Великі понадпланові запаси призводять до заморожування оборотного капіталу, уповільнення його оборотності. Крім того, виникають проблеми з ліквідністю, зростають складські витрати, що негативно впливає на кінцеві результати діяльності. Зростання величини виробничих запасів має такі наслідки для підприємства: втрата споживчих властивостей продукції через неякісну сировину, падіння ціни на продукцію, збитки. Оскільки виробничі запаси займають найбільшу частку в структурі оборотних активів, стабілізація діяльності підприємства значною мірою залежить від їх стану, ефективного використання та оптимізації їх обороту.

На підприємстві ПАТ «Харківський підшипниковий завод» пропонується використовувати метод «ABC-аналізу» управління запасами, який дозволяє розділити запаси на категорії за ступенем їх важливості для підприємства. Метод ABC – класифікація матеріальних запасів відповідно до певних показників важливості; відповідно, з цим показником розподіляється вся діяльність з контролю та управління запасами. Метод ABC класифікує запаси за певним показником важливості, зазвичай, за річним використанням даного товару в грошовому вираженні. Відповідно до цього розподіляється діяльність з контролю та управління запасами. Як правило, для класифікації матеріальних запасів використовуються три класи предметів: А – дуже важливі; В – середнього ступеня важливості; С –

найменш важливі. Впровадження даного методу дозволить виключити іноді виникаючі перебої з матеріалами групи "А" і "В". Прогнозований темп зростання річної виручки становитиме 14 % після впровадження АВС-аналізу.

Невиправдана дебіторська заборгованість є іммобілізацією власного капіталу, а перевищення її певного рівня може призвести до втрати ліквідності і навіть зупинки виробництва. Найбільш відомим інструментом інкасації дебіторської заборгованості є надання знижок за швидку оплату продукції. Багато підприємств використовують цей інструмент для прискорення повернення дебіторської заборгованості. Нетрадиційним, хоча і достатньо перспективним, є такий інструмент повернення дебіторської заборгованості як факторинг – продаж дебіторської заборгованості. Це пояснюється високим ризиком неповернення дебіторської заборгованості в наших умовах, досить високими цінами на факторингові послуги, хоча і за кордоном ціни на подібні послуги вище.

ПАТ «Харківський підшипниковий завод» пропонується встановити певний розмір штрафів для організації, проранжовано відповідно до значення кредитних рейтингів. Величина штрафів для кожної групи боржників залежатиме від кількості днів, на яку проводиться затримка платежу, відповідно до наступної шкали штрафних санкцій, наведеної в таблиці 1. Наведена шкала встановлює фіксовану величину штрафів для кожного контрагента ПАТ «Харківський підшипниковий завод» залежно від прострочення платежу.

Таблиця 1

Шкала штрафних санкцій за несвоєчасне повернення дебіторської заборгованості, %

Кредитний рейтинг контрагентів	0 днів	0–30 днів	31–60 днів	61–90 днів	більше 90 днів
1 група	0	0	0	0	0
2 група	0	1	2	3	4
3 група	0	2	3	4	5
4 група	0	3	4	5	6

Неустойка нараховується у відсотках від простроченої суми за кожний день прострочення платежу. Після проведення ранжирування дебіторської заборгованості за датою і величиною доцільно відповідно до методики нарахування штрафних санкцій зробити нарахування штрафів на заборгованість контрагентів за тими договорами, за якими проведена затримка виконання робіт або оплати. Передбачається, що в прогнозованому періоді розмір дебіторської заборгованості знизиться на 26 %, а тривалість її обороту знизиться на 20 днів.

Таблиця 2 –

Результати впровадження запропонованих заходів

Показник	2011 рік	Після проведення заходів	Темп приросту, %
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	246892	182700	-26
Період обороту дебіторської заборгованості, дні	101	81	-19
Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів, %	50	37	-26

Розмір дебіторської заборгованості буде складати:

$$ДЗ = 246892 * (1 - 0,26) = 182700 \text{ тис. грн.}$$

Економічний ефект від збільшення оборотності дебіторської заборгованості:

$$Е = 246892 - 182700 = 64192 \text{ тис. грн.}$$

За рахунок прискорення оборотності дебіторської заборгованості ПАТ «Харківський підшипниковий завод» збільшить потік грошових коштів на 64192 тис. грн.